



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

144. An commissio dispensandi in impedimentis matrimonij, vel irregularitate, & aliis, quæ in foro externo, vel interno committitur cum clasula, si preces veritate nitantur, expiret morte concedentis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

penitet, ad hoc vt post votum castitatis emissum, possit contrahere cum certa quadam femina. Ita Sanchez.

Sed quoad omnia supradicta illum impugnat Petrus Ochagavia de Sacram. 4. de matr. q. 13. n. 8. & 9. ubi firmat, quod cum dispensatio non explicat, an ad plura matrimonialia, vel ad vnicum tantum se extendat, sive sit absoluta, sine limitatione concessa, atque in totum alicuius voti impediens matrimonium, sive sit partialis; vt cum in ea conceditur facultas tantum ad matrimonium celebrandum, non obstante voto; si tamen dispensatio praedicti voti postuletur a Pontifice cum expressione finis intenti in eundem matrimonium, solum censetur prodesse ad hoc, vt vnicum tantum matrimonium licite possit celebrari. Ita Ochagavia. Et ante illum Henriquez lib. 1. 2. c. 5. n. 7. in glossa lit. V. Sed sententiam Sanchez sequitur, quod contra eius assertum impugnat Basilius Pontius de matr. lib. 8. cap. 20. §. omic. n. 13. Vnde ego puro vitamque opinionem esse probabilem. Sed circa praesentem quaestionem, quando cesset dispensatio per primum vltimum eiusdem dispensationis praeter Pontificum, & Ochagaviam ubi supra, vide Salas de legibus disp. 17. sect. 13. & disp. 10. sect. 19. cum Azorio tom. 1. lib. 5. cap. 23. quest. 5.

RESOL. CXLIV.

An commissio dispensandi in impedimentis matrimonij, vel irregularitate, & alijs, quae in foro externo, vel interno committuntur, cum clausula, Si preces veritate nitantur, expirat morte concedentis re integra? Ex parte 3. tit. 3. Ref. 98.

1. Practicabilis, & curiosa quaestio, & ad illam affirmatiue respondent Nauarrus lib. 1. consil. in prima edit. tit. de tempor. ordm. consil. 38. in fine, & in 2. tit. de fil. presbyt. consil. 1. & in sum. n. 29. n. 253. vers. Non. Vgolin. de irregul. lib. 4. cap. 62. n. 6. Gigas de pens. quest. 91. num. 5. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 14. num. 9. Marc. Anton. Genueul. in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 94. in 2. edit. Eandem opinionem videtur etiam tenere Gutierrez 99. Canon. lib. 1. cap. 15. n. 34. ubi ait, gratiam concessam per verbum, fiat, non expirat morte concedentis, sed, quando mandatur aliquid faciendum. Et in terminis decreti si in eundem Pontifice, vt non possit expediri a commissario, mortuo Pontifice, re integra, tenent Lodou. a Peguere de matr. cap. 128. Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. part. 1. num. 43. Riccius collect. 394. & tom. 1. prax. re. lib. 4. Bonac. de legibus, quest. 3. punct. 1. num. 14. & punct. 7. §. 1. n. 19. prope finem.

2. Probat hanc opinio ex cap. si cui, de prebend. in 6. vbi potestas collata alicui ad conferendum beneficium non determinatis personis, censetur non expirare gratia facta. Expirare autem potestatem conferendi beneficium determinatae personae, quando non in fauorem conferentis concessa potestas est, sed in fauorem recipientis. Vbi glossa rationem reddit, quia tunc gratia non est perfecte facta, sed facienda. Quia tunc non fit proprie gratia illi, qui talem actum effecturus est, sed illi, in cuius gratiam ordinatur ad illum actum, & ideo dum ille non est factus, non censetur gratia facta, sed facienda, & consequenter commissio potestatis ad illum actum faciendum non est firmata; re integra: vt in exemplo dist. capit. si cui, si Papa committat Episcopo, vt det beneficium quod vacauerit, Petro, gratia censetur concessa Petro, & antequam bene-

ficiam conferatur, censetur facienda non facta, & ideo expirat in eo statu existens per mortem concedentis.

3. Sed ego contrariae sententiae adhaereo. Dico igitur supradictas commissiones non expirare morte concedentis, & ita docet Maiolus lib. 5. de irregul. cap. 51. num. 6. Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 42. sect. 2. in fine, & lib. 6. de legibus, cap. 17. num. 6. & 9. & lib. 8. cap. 31. num. 3. Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 21. n. 7. & lib. 12. de Matrim. cap. 1. num. 8. & cap. 3. num. vlti. vbi in commento littera V. refert aliquos Doctores Salmantinos pro hac sententia, Emanuel Sa. verb. Gratia, num. 3. Petrus de Ledesma in summa Sacram. vbi de matrim. cap. 27. versicul. secunda conclusi. in fine illius. Rodriguez 99. regul. tom. 1. quaestio 46. art. 7. & part. 1. sum. cap. 136. num. 3. conclusi. 3. Sanchez lib. 8. de Matrim. disput. 28. num. 87. Gutierrez de matrim. cap. 62. §. n. 21. Reginald. tom. 2. lib. 3. cap. 27. num. 210. Garcias tom. 1. de benef. part. 5. cap. 2. num. 311. & alij.

4. Notanda tamen sunt duo. Primum est, quoties committitur alicui potestas dispensandi cum determinatis personis, & nescitur, an ea potestas sit in fauorem dispensaturi concessa, an in fauorem personarum, cum quibus dispensandum est, sed est dubium: censenda est, fuisse datam in fauorem personarum, cum quibus dispensatur, ac proinde eam non esse gratiam factam, sed faciendam, & consequenter expirare morte concedentis, re integra. Vnde alleganti esse factam in fauorem dispensaturi, incumbit onus probandi. Sic Ioan. Andr. cap. in causis, num. 18. de elect. & cap. si cui nulla, de prebend. in 6. & ibi Domin. num. 6. Franciscus num. 1. Sanchez dist. cap. 28. num. 90. & alij.

5. Secundum est dispensationes, seu commissiones dispensandi, quae a Legato Apostolico, vel a Summo Papae Penitentiario, expediuntur, non expirare morte Pontificis, re integra, quamuis dicamus, eas esse gratias faciendas; quia neutrum officium expirat morte Pontificis, re integra: vt de officio Legati deciditur expressè, cap. legatos, de offic. legat. in 6. & idem deciditur de officio Penitentiarij in Clement. 2. §. Eo tamen prouiso, de elect. Ita Sanchez ubi supra, num. 92. Gutierrez de matrim. cap. 125. num. 23. Reginald. de cap. 27. num. 210. & alij.

6. Probat hanc opinio nostra conclusio; quia quando in literis gratiae in fauorem alicuius concessis, minister executurus est voluntarius, eo quod ei non praecipitur, vt exequatur, sed tantum facultas exequendi conceditur, non fauore ipsius, sed eius, cui gratia est concedenda; tunc non est gratia facta, sed facienda, & per consequens expirat morte concedentis, re integra. At verò quando est executor necessarius, vt quia praecipitur ei, vt exequatur, si preces veritate nitantur, tunc est gratia facta, ac proinde non perit morte concedentis, re integra. Ratio differentiae est; quia in priori casu, nemini est ius quaesitum per illas literas, non enim quaeritur de legato executore, sed quod in eius fauorem concessa sunt, cui gratia facienda est; quia non solum voluntati delegati relinquitur, vel ite dispensare, an non; ac proinde ea gratia est omnino facienda, cum in eam nulli sit acquisitum ius. At in posteriori est iam ius acquisitum ad rem illi, in cuius fauorem gratia concessa est, & per consequens dicitur facta respectu illius, ac sola eius executio desideratur, quae per Commissarium necessarium facienda est, ac proinde habet hic locum text. in cap. si super gratia, de offic. delegat. in 6. Quod etiam clarè colligitur ex cap. si cui nulla, de prebend. in 6. ibi, sed si super prouisione certa persona facienda, data sit potestas eidem, &c. Vbi re-

Sup hoc ibidem.

LA NAE
omnia
O. III. IV. V
E. III



tus vltus est *verb. potestas*, ad significandum vt sit gratia faciendā, dictum Commissarium debere esse voluntarium, qui, scilicet, potestatem habeat, sed non præceptum exequendi. Cum igitur in his dispensandi commissionibus non relinquatur voluntati Ordinarij, vel Confessorij dispensationem concedere, aut denegare, sed ipsis præcipiatur, vt, reperta precum veritate, dispensent, gratia hæc non censetur faciendā, sed factā, ac proinde non extinguitur morte concedentis.

7. Verum circa præsentem quæstionem, apponam etiam hic ea, quæ circa illam docet Pater Perez de Marimon. *disp. 47. scilicet. 5. num. 7.* nam loquens de prima sententiā, quam superius adduxi, sic declarandam esse putat, vt nimirum si facultas, quæ datur alicui in ordine ad aliam determinatam personam, sit in utilitatem exequentis, vel delegati, & non subditi, verè expiret morte concedentis, re integra; si verò sit in utilitatem, & fauorem subditi, vel illius, cui conceditur, non expiret, adhuc re integra. Ratio est, quia in priori casu non est gratia facta, sed faciendā, & ad illum cui conceditur potestas exequendi, tantum pertinet, tanquam mandatum, quod expirat morte mandantis. Quod etiam limitandum est, nisi ea gratia, quamvis faciendā sit accessoria gratiæ iam factæ. Quæ est decisio Pontificis in *cap. super gratia, de offic. & potestat. delegat. in 6.* vbi fuit casus de quodam Canonico creato à Papa, & exhibito, verbi gratia, Petro, cui dedit exequutores ad compellendum Canonicos; antequam illi exequerentur mandatum, Papa mortuus est, fuit oppositum quòd potestas ipsorum executorum expirauerat per mortem Papæ, Consultus Papa respondet, vt sicut ipsa gratia, nempe Canonatus, licet nondum sit in eius executione processum, morte non perimitur concedentis, nec etiam re integra perimitur executoribus data potestas: quam veluti gratiæ prædictæ accessoriā, naturam sequi congruit principalis, ne gratiam reddi omninò inutilem contingat. Vbi expressè Pontifex ideo non vult perire potestatem datam executoribus super gratia iam factā, licet ea potestas adhuc non habuisset effectum, & potius respiceret commodum alterius, quam executorum, quia erat accessoria gratiæ factæ. Vnde sicut hæc non perit morte concedentis, ita neque æquum est perire eam potestatem executoribus datam, cum sequatur naturam principalis, ne aliās gratia facta reddatur inutilis. In secundo verò casu, si facultas sit concessa subdito, in fauorem, & utilitatem ipsius ab ipso accepta, cum sit iam gratia facta, non expirat morte concedentis. Sic iuxta hanc doctrinam facultas concessa Petro, verb. g. vt eligat, siue determinatè, siue indeterminatè Confessorem, non expirat morte concedentis, quia cum non sit ob fauorem Confessoris, sed Petri penitentis, iam est gratia facta, & beneficium legitime, & plene possessum à penitente, cui præcipue ea concessione fauetur. Idem dico de facultate eligendi aliquem: qui dispenset super aliquo voto, vel matrimonij impedimento, vt cum committit viro dicto & discretio in Theologia, vel in iure canonico, quamvis decedat Pontifex, nondum electo eo, qui dispensaturus est, non expirat, quia fuit illa gratia facta comparatione eligentis; sicut & de facultate concessa alicui ad comedendum carnes in die ieiunij, vel dicendi Missam in Oratorio priuato, vel etiam in dimissorijs ad Ordines suscipiendos. Quia hæc omnia statim atque acceptata sunt ab eo cui conceditur, iam sunt gratia facta illis, qui acceptarunt, & non sunt in gratiam & fauorem eligendi ad id munus implendum, sed in gratiam, vel fauorem eius, cui ea facultas con-

ceditur. Denique idem dico de potestate data alicui Confessori ad audiendam confessionem determinatæ personæ, si nihil speciale in prædicta concessione exprimitur, non expirat integra re, per mortem concedentis; quia est in gratiam penitentis. Quod manifestè constat, spectato ipso iure Pontificis, in *cap. si cui nulla; 6. de præbendis.* vbi expressè deciditur facultatem concessam conferendi beneficium certæ personæ, non ob causam, sed eius cui prouideretur mandati gratiam, vel fauorem, expirare omninò, si concedens re integra moriatur. Vbi notanda est particula illa, *non ob suam*, qua declarat, vt expiret ea gratia concessa alicui in ordine ad determinatam personam, debere esse ob solam gratiam tertij cui committitur talis facultas, id enim significat illa vox, *non ob suam*. Quare si simul sit in gratiam, & fauorem vtriusque, iuxta prædictam decisionem non expirabit; quia ex parte personæ determinatæ sit fauor, & gratia facta non expirat; cumque non possit claudicare ex aliqua parte, necessariò per consequentiam sit, vt ex omni parte maneat. At in prædicto indulto, in quo datur alicui potestas ad audiendam confessionem determinatæ personæ, quis non videat, in ea concessione interuenire gratiam, & fauorem vtriusque tam Confessoris, quam penitentis, communiter loquendo. Igitur in eo casu non expirat talis facultas, re integra per mortem concedentis. Quare prædicta rescripta, & concessiones, ita sunt regulariter intelligendæ, nisi vel ex eorum verbis aliud aperte constet, vel in aliquo particulari casu; aut munere, praxis ipsa, vel vltus declarat aliam esse Pontificis mentem. Hæc omnia Perez.

8. Ad argumenta verò, quæ ipse Perez adducit in fauorem affirmatiuæ sententiæ, & nos superius adduximus, respondet Garcia *dict. cap. 2. numer. 301.* illud *cap. si cui nulla*, procedere tantum, quando mandatur prouideri certæ personæ de incerto beneficio vacaturo; quia tunc est gratia faciendā, cum non respiciat aliquod beneficium certum, & ideo dicitur expirare mandatum morte concedentis re integra. Secus verò si mandaretur prouideri certæ personæ de beneficio certo, quia tunc est gratia facta, & per consequens non expirat morte mandantis etiam re integra. Quòd verò hæc sit gratia facta, probat Garcia *num. 300.* quia ex tali mandato acquirit illa persona ius ad rem, hoc est, ad illud beneficium, licet non habeat ius in re. Ex quo infert *numer. 309.* quòd alicui sit gratia concessa, per quam committitur assignatio certæ pensionis in partibus, huiusmodi gratia non expirabit morte Papæ concedentis re integra, sed executor poterit ad illius executionem procedere, quia in hoc casu gratia de pensione est iam facta per Papam, licet illius assignationem executori in partibus committat. Secus verò, ait, si committeretur assignatio pensionis incertæ, nempe quantitatis, quæ videbitur executioni, tunc enim expiraret morte Papæ, re integra, quia non esset gratia facta, sed faciendā.

9. Verum hæc responsio non mihi probatur, existimo enim, etiam gratiam, seu mandatum de prouidendo alicui de incerto beneficio vacaturo, non expirare morte concedentis re integra, quia hæc etiam dicitur gratia facta, tum, quia executor non est voluntarius, sed necessarius; tum etiam, quia ex tali mandato de incerto beneficio acquiritur ius; ad rem, hoc est, ad aliquod beneficium indeterminatè; ergo dicitur gratia facta, quia militat eadem ratio, quam assignabat Garcia, cur quando mandatur prouideri de beneficio certo dicatur gratia facta. Quod confirmari potest exemplo, quia non solum, quando promitto dare Petro equum certum in individuo, acquirit

Sup. hoc & seq. in hoc §. in Ref. seq. Nota hic obiter primo, vt que in finem data Ref. & signanter §. Quando, & §. Et tandem & in tom. 1. tr. 1. Ref. 8. & lege doctrinam alterius Ref. eius not.

acquiri Petrus ius ad rem promissam, sed etiam quando promitto dare equum vagæ, & indeterminatæ, acquiritur ad aliquem equum sibi tradendum, quod ex eo patet, nam si non trado aliquem equum, pecco contra iustitiam, quia violo ius alterius. Et hoc, quod dixi de mandato de assignando beneficio incerto, dicerem etiam de pensione.

RESOL. CXLV.

An dispensatio, seu potius facultas testandi concessa Episcopo, Monacho, vel aliis, quibus testandi interdicitur, expirat morte concedentis? Vbi etiam alie curiose quaestiones resolvuntur, sapius contentas in praxi pro licentia, gratis, & privilegio, an expirat morte concedentis, necne? Et aduertitur, quod testamentum factum sine licentia conuulatur, superuenienti facultate testandi. Idem dicendum est, si Princeps alicui licentiam indidit ad edificandum molendinum illicitè iam factum. Idem etiam inferitur pro aliis similibus casibus. Ex part. d. i. j. Ref. 99.

§. 1. Socin. iun. consil. 89. num. 33. & seq. vol. 1. & Covarruv. cap. cum in officio, in prima edit. n. 3. versio. Qua ratione de testam. dicunt eam facultatem expirare morte concedentis, quia est facultas ad adum odiosum, ac iuri communi repugnantem. 2. Sed negatiuam sententiam merito tenet Riccius in praxi tom. 2. resol. 386. cui ego addo Sanchez de Matr. lib. 8. disp. 28. n. 82. Garciam de benef. tom. 1. part. 6. c. 2. §. 3. n. 328. Fontanellam de pact. imp. tom. 1. claus. 4. glossa 13. num. 38. Gutierrez in praxi. qq. lib. 2. q. 75. num. 1. & seq. Henriquez lib. 7. c. 21. num. 6. Molinam tom. 1. tract. 2. disp. 141. & alios. 3. Sed difficultas est, num testamentum factum sine licentia ex superuenienti facultate testandi conuuldetur. Et affirmatiuè respondeo cum Riccio vbi supra. cui addo Salas de legibus, disp. 20. sect. 10. num. 89. Sanchez lib. 8. disp. 1. n. 10. & Merolla tom. 2. disp. 4. cap. 6. num. 12. vbi sic ait. Hinc inferitur licentiam testandi concessam Episcopis, facere conualescere testamentum antea factum, quia id non est extendere dispensationem, sed eam intelligi secundum terminos iuris, quod ad valorem testamenti, etiam antea facti, solum petit adesse facultatè testandi tempore mortis, à quo robur sumit. Isti sunt filio exheredato, §. irritum, ff. de iustis, sup. & vrru. testam. Ita Merolla. 4. Et ideo etiam licentia concessa Monacho ad testandum, vt porrigatur ad testamentum iam factum, voluerunt Bald. in l. fin. Cod. unde legitimi, & in Au. rianis. Nisi rogati, Cod. ad Trebellianum, & in l. si quando, Cod. de inofficio testamento, Ludouic. Gopoulis in consil. 41. n. 3. & de licentia ad testandum, vt proleus & prodeuctur ad iam conditum testamentum, Francisc. Marc. decis. 104. Riccius in praxi. aurea, ref. 194. n. 2.

Tom. 11.

5. Vnde fit quòd si Princeps alicui licentiam indidit ad edificandum molendinum, porrigitur dicta licentia ad molendinum illicitè antea iam factum, docent Paulus Castrensis in dict. l. si quis filio, §. irritum, n. 5. per text. vbi, ff. de iniusto, rupto, & in dict. l. iam facta, ff. de condit. & demonstrat. & in leg. & militibus, Cod. de testamento militis. Iafos in l. quominus, n. 127. & sequentibus, vbi alia adducit, ff. de fluminibus, Hyppolitus de Marfil. in repetit. rubric. de fideiusoribus, n. 82. Ioannes Falcon. in regula 380. num. 7. Curtius iunior. consil. 103. num. 7. lib. 1. Boer. decis. 264. num. 27. Callaneus in consuetudinib. Burgund. rubric. 13. §. 9. pag. 1492. Flaminius Parisias de resignation. benefic. lib. 11. tom. 2. quasi. 7. num. 90. Narbona in leg. 10. gloss. 3. num. 19. tit. 6. lib. 1. Recopil. part. 3. Mieres de Maioratu 4. part. question. 2. num. 77. Petr. Surt. consil. 351. numer. 48. volum. 3. & consil. 462. à n. 21. cum seqq. quòd procedere dicit, siue Princeps sciat, siue ignoret iam esse factum dictum testamentum.

6. Ex qua etiam doctrina inferitur, & probat Bartholomæus Socinus in consil. 260. In causa, col. 2. versio. secundo principaliter, quòd concessus Regis, vt quis possit habere in Regno beneficium, habet locum in beneficio iam habito, & obtento ante consensus impetrationem, ac si à principio dimanasset, & fuisse prælitus, quem citat Rebuffus in tract. de pacifico. possessor. n. 266. pag. 312. & Mieres de maiorat. dict. 4. part. 2. sub. n. 78.

7. Cui doctrinæ benè consonat alia tradita ab Alphonso Azueved. in l. 3. tit. 7. dict. num. 7. lib. 5. Recopil. post Paulum de Castro in dict. l. & militibus Narbona vbi proxime, num. 21. & cum Ioanne de Imola in cap. non potest 21. §. illud de prebenis, lib. 6. Riccius in practica aurea, resol. 294. per totam, quòd licentia Pontificis, & dispensatio ad obtinendum, duo vel tria beneficia incompatibilia, potest dispensatus eius virtute etiam obtenta iam retinere, quia sicut potest assequi in posterum de nouo, ita iam assequutum retinere, quia cui permittitur aliquid de nouo facere, multo fortius iam factum consummare, licet multum huic doctrinæ obuiare videatur text. in dict. cap. non oportet 21. de preben. lib. 6.

8. Nota hic obiter primò quòd ex superius dictis deducitur, literas dimissorias ad Ordines suscipiendos, non expirare morte Episcopi, eas concedentis, quia cum contineant licentiam, ordinando concessam, vt ad Ordines promoueat, sunt gratia facta, & per consequens non expirant morte Episcopi concedentis. Ita Nauarr. lib. 1. consil. in 2. edu. tit. de rescript. consil. 5. n. 1. Henriquez lib. 7. de indulg. c. 21. n. 6. & lib. 10. de sacrament. Oram. c. 22. in fine. Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 27. sect. 4. dub. 3. n. 8. & Sanchez lib. 8. disp. 28. n. 83. qui benè addit, idem dicendum esse de litteris dimissoriis, concessis à Capitulo Sede vacante, quando eas concedere valet, non enim expirant, finita Capituli potestate per noui Episcopi aduentum; & idem est de concessis à Vicario Episcopi, eo quòd Episcopus in remotis sit, iuxta c. 3. de temp. ordin. in 6. vel de speciali facultate sibi concessa ab Episcopo; & de dimissoriis concessis à Prælati Religionum suis subditis, quia in his omnibus militat eadem ratio.

9. Et etiam deducitur, licentiam non rescidendi, concessam ab Episcopo Clericis beneficiatis, causâ studij, non expirare morte concedentis, quia est gratia facta. Idem dicendum est de licentia faciendi alias prohibita, vt edendi carnes, vel non ieiunandi in Quadragesima, ac de licentia prædicandi, & aliis, propter eandem rationem, sic, aliis relatis, Sanchez loco cit. num. 77. & 78. qui idem dicit num. 76. cum Nauarro, & aliis, de licentia ab Episcopo concessa

Z ; ad

Sup. hoc ex consequentia & doctrina §. not. præterita.

Sup. hoc & seqq. vsque in finem huius Ref. in Ref. præterita §. Verum circa, signanter ante medium à text. In secundo, & in §. 1. not. seq. in principio, & c. Sup. his litteris dimissoriis infra in tr. 5. Ref. 10. §. Faciunt, cursum in fine, & in Ref. 12. §. Notandum est tamen.

Sup. hoc in Ref. not. 1. præcedentis §. huius Ref. & eodè vers. & in §. 1. dictæ Ref. & seqq.

Sup. hoc ibidem.

YUANAE
OMNIA
O. III. IV. V
E. III